

«ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

Ομιλία του Προέδρου του ΣΕΒ, κ. Δημήτρη Δασκαλόπουλου

στην εκδήλωση IOBE και ΣΕΒ, με θέμα:
«Η Ελληνική Οικονομία μετά την Κρίση,
Αναζητώντας ένα νέο Αναπτυξιακό Πρότυπο»

Αθήνα, Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου 2008

Κυρίες και κύριοι,

Δεν θα επιδιώξω να παρουσιάσω, πολύ περισσότερο να ασκήσω κριτική, στην άριστη δουλειά που έκανε ο καθηγητής Γιάννης Στουρνάρας εκπονώντας τη μελέτη του νέου μοντέλου ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας για λογαριασμό του ΣΕΒ και του IOBE. Με ακρίβεια επισημαίνει τις βασικές παθογένειες της οικονομίας μας και με επιστημονική υποδεικνύει κατευθύνσεις λύσεων. Το σημαντικό πόνημα του Γιάννη Στουρνάρα αποτελεί μία εμπειριστατωμένη διάγνωση των υστερήσεων και των προβλημάτων του αναπτυξιακού μας μοντέλου μέχρι σήμερα και μία ολοκληρωμένη πρόταση για το μέλλον που εξετάζει ταυτόχρονα τις αναγκαίες προσαρμογές του μοντέλου και από την πλευρά της προσφοράς και από την πλευρά της ζήτησης.

Ο δικός μου στόχος, σήμερα, είναι να θέσω ένα ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς για την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει πλέον η χώρα μας.

Ο ΣΕΒ έχει προτείνει ένα πλαίσιο δράσης που είναι μονόδρομος για την εθνική διέξοδο από τα σημερινά μας αδιέξοδα. Τρεις είναι οι άξονες του πλαισίου αυτού:

- Η στροφή από την εικονική οικονομία της χρηματοπιστωτικής κερδοσκοπίας στην πραγματική οικονομία της εργασίας, της παραγωγής, του δημιουργικού μόχθου.
- Η διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης, οριοθετημένου από νέους θεσμούς και στηριγμένου στους κλάδους αναπτυξιακής αιχμής της σύγχρονης οικονομίας.
- Ο προσδιορισμός μιας νέας ισορροπίας ανάμεσα σ' έναν δυναμικό ιδιωτικό και σ' έναν αποτελεσματικό δημόσιο τομέα, που σήμερα καλούνται να συμπράξουν για την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Κανένας από τους άξονες αυτούς, όμως, δεν θα υλοποιηθεί, κανένα μοντέλο ανάπτυξης δεν θα μας προσδώσει τον δυναμισμό που απαιτεί η παγκόσμια οικονομία και η ευρωπαϊκή σύγκλιση, καμία στροφή προς την πραγματική οικονομία δεν θα είναι αποτελεσματική, καμία νέα ισορροπία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα δεν θα εγγυηθεί την αναγκαία κοινωνική συνοχή αν δεν αλλάξουμε τις αντιλήψεις μας και τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε τα πράγματα.

Η νέα μας προσέγγιση πρέπει πλέον να χαρακτηρίζεται από: συναίνεση για τις βασικές κατευθύνσεις, αποφασιστικότητα στην επιλογή και αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή.

Αυτό είναι το τρίπτυχο της αντίληψης που απαιτείται επείγοντως.

Κυρίες και κύριοι,

Οι παθογένειες της ελληνικής ανάπτυξης στα χρόνια της Μεταπολίτευσης είναι πλέον γνωστές. Στηρίχτηκε στην κατανάλωση, που τροφοδοτήθηκε από τις κοινοτικές επιδοτήσεις και από την πιστωτική επέκταση που έφεραν τα χαμηλά επιτόκια. Οι διαρθρωτικές αλλαγές υστέρησαν –σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας. Η χώρα μας, λοιπόν, διέρχεται σήμερα δύο κρίσεις: την αμιγώς ελληνική που σοβεί εδώ και χρόνια και την παγκόσμια, που έχει συμπαράσψει όλα τα κράτη. Η παγκόσμια κρίση επιτάχυνε την έλευση της ελληνικής, φέρνοντας στο προσκήνιο όλα εκείνα τα διαρθρωτικά προβλήματα που αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη της χώρας μας. Ήδη, διαφαίνεται ότι η χρόνια ολιγωρία που επιδείξαμε στην αντιμετώπιση των δικών μας παθογενειών και προβλημάτων θα μας κοστίσει ακριβά, απ' ό,τι σε άλλα κράτη. Το ξεπέραςμα της παγκόσμιας κρίσης, όταν έρθει, δεν θα σημάνει υποχρεωτικά και την έξοδο από τη δική μας κρίση, εκτός κι αν υιοθετηθεί μία νέα πολιτική για την οικονομία.

Η κρίση μάς προσφέρει μοναδική –και ίσως ύστατη– ευκαιρία να θέσουμε την ανάπτυξη και την κοινωνική πρόοδο σε νέες, ανθεκτικές και σύγχρονες βάσεις. Χρειάζεται να αλλάξουμε την αντίληψή μας για τη σχέση πολιτικής και οικονομίας, οικονομίας και κοινωνίας. Διαφορετικά, το φάσμα της διεθνούς υποβάθμισης της χώρας και της ανέχειας ευρέων κοινωνικών στρωμάτων που τώρα μας παραμονεύει, θα μετουσιωθεί σε σκληρή πραγματικότητα.

Κυρίες και κύριοι,

Η καθ' ημάς άμεση κρίση συμπυκνώνεται στη δραματική εκτίναξη του κόστους δανεισμού του ελληνικού δημοσίου –που μέσα σε μερικούς μήνες έχει αυξηθεί μέχρι και επτά φορές. Αυτή η άνοδος του κόστους δανεισμού σηματοδοτεί πτώση της διεθνούς πιστοληπτικής αξιοπιστίας του κράτους μας.

Δεν έχουν στερέψει, παρά τις δύσκολες συνθήκες, τα διεθνή κεφάλαια. Έχουν γίνει όμως πολύ πιο επιλεκτικά. Κοιτάζουν την Ελλάδα και βλέπουν τη χρόνια ασυνεπή υλοποίηση προγραμμάτων μακροοικονομικής πειθαρχίας, την κατασπατάληση των κοινοτικών πόρων, τη συνεχή μετάθεση των διαρθρωτικών αλλαγών στις καλές, την έλλειψη στέρεων και σταθερών βάσεων ανάπτυξης. Το ελληνικό κράτος δεν τους εμπνέει εμπιστοσύνη. Και η χρηματοπιστωτική κρίση δεν τους αφήνει περιθώρια μεγαθυμίας. Να γιατί μας «τιμωρούν», τιμωρώντας ένα κράτος που δεν έχει, και που για να δανειστεί πρέπει να βάλει...θηλιά στον λαιμό του.

Κυρίες και κύριοι,

Από πολλές πλευρές, τις δύσκολες τούτες μέρες, εκπέμπονται εκκλήσεις προς το κράτος για προστασία, στήριξη, βοήθεια. Το κράτος, όμως, αποτελεί σήμερα τον αδύνατο κρίκο της οικονομικής αλυσίδας. Ζητάμε από το κράτος λύσεις, ενώ το ίδιο αποτελεί ένα μεγάλο πρόβλημα για την αντιμετώπιση της κρίσης. Πώς θα μας σώσει από την κρίση ένα κράτος που ωθεί όχι σε οικονομική ανάπτυξη, αλλά σε οικονομική καθήλωση, με προφανείς συνέπειες για όλους –ακόμα και για τους μη κρατικοδίαιτους– Έλληνες;

Πολλοί ζητούν, εξάλλου, μια νέα οικονομική πολιτική. Εγώ, θα έλεγα ότι χρειαζόμαστε μια νέα πολιτική για την οικονομία. Είναι μια ουσιαστική διαφορά αντίληψης και προσέγγισης. Το μεγάλο πρόβλημά μας δεν είναι η δημοσιονομική και η νομισματική πολιτική, που σε σημαντικό βαθμό, εξάλλου, είναι «εκτός των χεριών μας». Είναι η υλοποίηση βασικών θεσμικών μεταρρυθμίσεων, που θα αλλάξουν τις βάσεις που στηρίζουν την οικονομική πολιτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το γεγονός ότι, μέχρι σήμερα, συνδέαμε την πιστοληπτική ικανότητα –δηλαδή τη διεθνή

φερεγγυότητα– της χώρας με την πρόοδο ως προς το έλλειμμα. Και αγνοούσαμε τα σήματα κινδύνου που εξέπεμπαν το χρέος, το άνοιγμα στο ισοζύγιο πληρωμών, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Αγνοήσαμε, πάνω απ' όλα, τις συνεχείς προτροπές των Βρυξελλών για προώθηση των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών που θα διασφάλιζαν τη δημοσιονομική πρόοδο σε μακρόπνοη και στέρεα βάση. Φυσικά τω λόγω, η κρίση μάς βρήκε ανέτοιμους και ανοχύρωτους...

Δεν θέλω να κινδυνολογήσω. Οφείλω όμως να υπογραμμίσω, ξανά, ότι χρειαζόμαστε επείγοντως μια νέα αντίληψη και μια νέα πολιτική για την οικονομία.

Τα μέτρα για τη στήριξη της τραπεζικής ρευστότητας ήταν μεν απαραίτητα, πλην όμως ατελή. Για να μην καταστούν μια «λευκή επιταγή», πρέπει να ακολουθήσει η όσο το δυνατόν πιο ακριβής εκτίμηση των επισφαλειών από το τραπεζικό σύστημα υπό την εποπτεία της Τράπεζα της Ελλάδας, και η διάγνωση για όλες τις Τράπεζες των πραγματικών αναγκών που προκύπτουν τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Αν τυχόν απαιτηθεί πρόσθετη κρατική βοήθεια, αυτή θα πρέπει να δοθεί με σαφείς προϋποθέσεις και όρους χρήσης.

Τα στοχευμένα μέτρα για την άμεση στήριξη της πραγματικής οικονομίας και των ασθενέστερων έχουν ήδη αργήσει, με αποτέλεσμα να έρχεται πιο κοντά το φάσμα της οικονομικής ύφεσης και του κοινωνικού κατακερματισμού.

Εκείνο που απαιτείται είναι η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων στην παραγωγική οικονομία. Πέρα από τη διάθεση πρόσθετων πόρων στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, απαιτείται η επιτάχυνση της υλοποίησης των ΣΔΙΤ (που χωλαίνουν από την πρώτη στιγμή της σύλληψης τους λόγω γραφειοκρατίας) και η καλύτερη και ταχύτερη αξιοποίηση όλων των επενδυτικών πόρων του ΕΣΠΑ. Οι προτάσεις και τα σχέδια επενδύσεων που συσσωρεύονται στα ράφια των υπηρεσιών και καταχωνιάζονται στα συρτάρια της γραφειοκρατίας, πρέπει να προωθηθούν με ρυθμό κατεπείγοντος.

Παράλληλα, ανακούφιση στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς και τονωτική ένεση στην αγορά μπορεί να αποτελέσει:

- Η προσωρινή μείωση του ΦΠΑ, κατά το παράδειγμα της Βρετανίας.
- Η έτι περαιτέρω επιτάχυνση της μείωσης των φορολογικών συντελεστών, κάτι που θα ενίσχυε και τα κρατικά έσοδα, καθώς έχει αποδειχθεί ότι μικρότερη φορολογία σημαίνει μικρότερη φοροδιαφυγή. Η αυξημένη φορολογία υπό το δέος της υστέρησης των εσόδων είναι λαθεμένη πολιτική.

Γενικότερα, απαιτούνται μέτρα που να ανακουφίζουν άμεσα τις επιχειρήσεις και τα οικονομικά απροστάτευτα νοικοκυριά, όχι μόνο μέσω των τραπεζών. Διαφορετικά, οι πολίτες δεν θα στηριχθούν και η οικονομία δεν θα κινηθεί. Η σημερινή στασιμότητα θα μεταβληθεί σε προϊούσα καθίζηση, με προφανείς συνέπειες για την πραγματική οικονομία και την κοινωνική συνοχή.

Το πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος αυτών μπορεί μερικώς να καλυφθεί με γενναία ανακατανομή των δαπανών και αυστηρή περιστολή της κρατικής σπατάλης. Ενδεικτικά, πρέπει:

- ❖ Να αναθεωρηθούν οι προϋπολογισμοί όλων των υπουργείων με στόχο την ανακατανομή τους ανάμεσα στα υπουργεία.
- ❖ Να περικοπούν οι καταναλωτικές δαπάνες και να καταργηθούν όλες οι δαπάνες που σχετίζονται με διαφημίσεις, εκδηλώσεις, δημόσιες σχέσεις κ.λπ.
- ❖ Να περιοριστούν οι αμυντικές δαπάνες, μεταξύ άλλων και με την αναστολή για ένα έτος των νέων εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Κυρίες και κύριοι,

Γεγονός είναι ότι, παρά τα όσα μέτρα περιστολής των δαπανών, η αναγκαία στήριξη της οικονομίας και της κοινωνίας μας θα επιφέρει αύξηση του ελλείμματος. Υπό τις παρούσες συνθήκες, αυτό δεν είναι τραγικό. Τόσο η Ε.Ε. όσο και η διεθνής κεφαλαιαγορά (στην οποία, έτσι κι αλλιώς, θα χρειαστεί να προσφύγουμε για δανεισμό) θα αποδεχθούν τις αναγκαίες αυτές αποφάσεις, χωρίς να επισείσει τον μπαμπούλα της επιτήρησης η μεν και χωρίς να αυξήσει το κόστος δανεισμού μας η δε, αλλά με μια προϋπόθεση: ότι θα συνοδευθούν από ένα λεπτομερές και δεσμευτικό πρόγραμμα διαρθρωτικών αλλαγών, που δεν θα έχει την ίδια τύχη με τα προηγούμενα. Ένα πρόγραμμα που θα είναι πειστικό, θα έχει τη στήριξη της κοινωνίας και θα τηρηθεί με ευλάβεια. Το Πρόγραμμα Οικονομικής Ανασυγκρότησης που ανακοίνωσαν οι Βρυξέλλες κινείται προς αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση: κατά παρέκκλιση του Συμφώνου Σταθερότητας, αποδέχεται την αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων εφόσον αυτά είναι αντιστρέψιμα σε βάθος χρόνου και συνοδεύονται από πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων. Τα κύρια στοιχεία ενός τέτοιου προγράμματος για την Ελλάδα, είναι από καιρό γνωστά και συμπεριλαμβάνουν:

- Την πραγματική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος.
- Την περιστολή του δημοσιονομικού χάους στην Υγεία.
- Το άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό, με έμφαση στην αγορά ενέργειας, και την κατάργηση των κλειστών επαγγελμάτων.
- Τη δραστική απλοποίηση των γραφειοκρατικών δαιδάλων που επιβραδύνουν τον ρυθμό ανάπτυξης και ταλαιπωρούν τον πολίτη.

Πάνω απ' όλα, όμως, χρειάζεται η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των θεσμών και η ενδυνάμωσή τους με τεχνικά μέσα και ανθρώπινους πόρους. Η παγκόσμια εμπειρία δείχνει με σαφήνεια ότι η ανάπτυξη δεν φτιάχνει θεσμούς. Οι θεσμοί φτιάχνουν την ανάπτυξη. Είναι καιρός να αποδεχτούμε και στην Ελλάδα αυτή τη θέση και να πράξουμε ανάλογα.

Κυρίες και κύριοι,

Χρειαζόμαστε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανασυγκρότησης για να ξαναγίνει φερέγγυος ο τόπος. Για να χρηματοδοτηθεί το μέλλον του, όχι ο φαύλος κύκλος των ελλειμμάτων του.

Δεν πληρώνουμε σήμερα μόνο τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση. Πληρώνουμε κυρίως τη χρόνια ολιγωρία μας να κόψουμε τον γόρδιο δεσμό των διαρθρωτικών προβλημάτων που καθηλώνουν τη χώρα. Δεν μηδενίζω τα όσα έχουν γίνει, την υπαρκτή πρόοδο. Αλλά, τα όσα έγιναν δεν επαρκούν. Πρέπει να προχωρήσουμε πολύ πιο γρήγορα και πολύ πιο αποτελεσματικά.

Τα πρόσθετα εκατομμύρια που θα πρέπει να δώσει το κράτος σε τόκους, θα επιβαρύνουν την παραγωγική οικονομία και θα αφαιρεθούν από το κράτος πρόνοιας, από όσους το έχουν ανάγκη. Αυτό είναι το πραγματικό κόστος της ολιγωρίας μας –η αδυναμία μας να διαθέσουμε λεφτά σε όφελος όσων τα έχουν ανάγκη, σε όφελος των ζωτικών προτεραιοτήτων του τόπου μας.

Ο τόπος περιμένει από την πολιτική ηγεσία, από τον πολιτικό κόσμο, μία νέα προσέγγιση της οικονομίας και της κοινωνίας. Απ' αυτήν εξαρτάται η εθνική μας αξιοπιστία στη δύσκολη διεθνή συγκυρία. Ο δρόμος της πραγματικής αλλαγής δεν είναι ο δρόμος της μικροκομματικής αβελτηρίας. Αν δεν τολμήσουμε να κοιτάξουμε μπροστά, είμαστε καταδικασμένοι να μείνουμε αμετάκλητα πίσω. Το κατεπείγον μήνυμα της σημερινής κρίσης είναι ότι δεν έχουμε πια την πολυτέλεια των καλλιεργούμενων ψευδαισθήσεων, των συνεχών αναβολών, της χρόνιας μετάθεσης των ευθυνών σ' ένα αύριο που μοιάζει ολοένα και περισσότερο με το χθες...